

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

УДК 378.147: [37.016:3]

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Г. А. Перепелиця, м. Харків

У роботі розглянуто проблему формування педагогічного мислення майбутніх учителів суспільствознавчих дисциплін як психолого-педагогічна проблема: розкрито суть педагогічного мислення як професійної компетентності педагога. Визначено основні якості вчителя суспільствознавчих дисциплін та проблеми його психолого-педагогічної підготовки в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Ключові слова: мислення, педагогічне мислення, компетенція, система формування педагогічного мислення, суспільствознавство.

The paper depicts the problem of formation of pedagogical thinking of the future teachers of social sciences as psychological-pedagogical problem. The essence of pedagogical thinking as teachers' professional competence has been defined. The main qualities of teachers of social sciences and the problems of their psychological and pedagogical training under conditions of development of information society have been determined.

Key words: thinking, pedagogical thinking, competence, system of formation of pedagogical thinking, social sciences.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні інформаційне суспільство зазнає значних змін: відрізняються знання, змінюються способи здобування знань, змінюється роль вчителя та методика викладу матеріалу, змінюється школа як соціальний інститут та ставлення до навчального процесу, змінюються діти, учні під впливом великої кількості інформації.

Як відзначає В. П. Андрущенко: «Життя вимагає інтелектуально розвиненої особистості, базовим компонентом духовного світу якої стають саме фундаментальні знання і здатність до самоосвіти в контексті постійно зростаючих об'ємів і потоків інформації» [1]. Сьогодні загальноосвітнім закладам потрібні вчителі, що орієнтуються в численних педагогічних новаціях, уміють з критикою оцінити ситуацію. Тому перед вчителем стає завдання інтелектуального розвитку та формування педагогічного мислення.

Шляхом мислення людина знаходить взаємозв'язки між предметними подіями, явищами, зв'язує причини та наслідки взаємодії, а це дуже важливо на сучасному етапі під впливом великої кількості інформації, з якої потрібно робити правильні висновки. «Мислення – це рух думки, що розкриває зв'язок, яка веде від окремого до загального і від загального до окремого. Мислення – це опосередковане – засноване на розкритті зв'язків, відносин, опосередкувань – і узагальнене пізнання об'єктивної реальності» [3]. Якщо говорити про розумову діяльність учителя як професіонала, то це «педагогічне мислення».

Науковцями встановлено, що у вирішенні проблем підвищення якості професійної підготовки вчителів велике значення має формулювання їх

компетентності для ефективної освіти. Основними вимогами до майбутнього вчителя є: реалізація дослідницького підходу в навчанні; здійснення педагогічних досліджень; відкритість до нової інформації; постійне прагнення до підвищення професійного рівня.

У сучасних умовах численних суспільних деформацій, змін історичних подій, суспільно-екологічних проблем, певних бар'єрів у соціумі, спонукає до зростання ролі вчителя – суспільствознавця, який зуміє навчити учня самостійно аналізувати ту інформацію, яка дається суспільством, розуміти і пояснювати глобальні проблеми людства, робити свої правильні висновки, знаходити компроміси, щоб уникнути конфлікту. Тому від вчителя потребують інформаційної насиченості, що дозволить учителеві орієнтуватися понятійною базою в повному обсязі, уміти виділяти основну інформацію та вербально виражати систему цілей і завдань [3].

Для майбутнього вчителя суспільствознавчих дисциплін важливо не тільки енциклопедична грамотність, а готовність швидко приймати рішення в нестандартній ситуації, використовувати педагогічні ідеї і знання, тобто педагогічно мислити.

На важливості формування професійного педагогічного мислення як практичного мислення наголошують психологи: «Одне з основних завдань психолого-педагогічної підготовки фахівців для освіти – формування професійного педагогічного мислення практичного типу, що охоплює високий рівень розвитку процесів аналізу, рефлексії, прогнозування та перетворення. Програма формування професійного педагогічного мислення містить схему психологічного аналізу і вирішення педагогічної ситуації» [3].

Спостереження за розумовою діяльністю майбутніх учителів під час занять та педагогічної практики, при виконанні наукової роботи дозволило виявити такі проблеми, що пов'язані з низьким рівнем розумової культури та педагогічного мислення, а саме:

- невідповідність підготовці, щоб знаходити відповідну інформацію;
- малий досвід, щоб приймати ефективне рішення у проблемній ситуації;
- недостатній рівень умінь для розв'язання педагогічних задач;
- низький рівень критичного та логічного мислення.

Психологічні знання, які отримують студенти в процесі навчання стають узагальненими знаннями істотних, загальних зв'язків між фактами і явищами педагогічної реальності і застосовуються на практиці для вирішення проблем [2].

На історичних факультетах спостерігається розрив між змістовою (історичною підготовкою) і процесуальною (психолого-педагогічною та методичною) сторонами підготовки. Коли порушується питання щодо фахової підготовки, то вона займає більшу частину навчального навантаження, а психологічна освіта існує окремо і не є елементом основи діяльності викладання. А для більш кращої підготовки вчителів суспільствознавчих дисциплін дві освіти повинні взаємодіяти і враховувати пізнавальний досвід студента.

Учитель суспільствознавчих дисциплін має знати форми й методи наукового пізнання, володіти різними способами освоєння навколишнього світу, а це залежить від його підготовки та теоретико-методичного забезпечення.

Забезпечивши становлення готовності до розкриття своїх індивідуальних можливостей, педагогічно мислити, робити висновки з отриманої інформації, ми отримуємо професіонала. Лише учитель, який уміє мислити, може навчити мислити учня.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Українська освіта у суперечностях розвитку /В. П. Андрущенко // Вища освіта України № 3 (додаток 2) – 2008 р. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – Т. 1. – С. 7–10.
2. Проблема підготовки сучасного вчителя : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань: ФОП. Жовтий О.О., 2013. – Випуск 8. – Частина 2. – 366 с.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. СПб : Издательство «Питер», 2000. – 599 с.

УДК 378.147:330

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ВНЗ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ БУТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИМИ

І. А. Прокопенко, м. Харків

Автором зазначено, що викладач економічних дисциплін має розвиватися повсякчас. Поряд із професійними вміннями та навичками, він має розвивати і ораторську майстерність, комунікативні якості, уміння швидко орієнтуватись у флуктуаціях сьогодення і навіть акторську майстерність, що дозволяють йому бути конкурентоспроможним на ринку освітніх послуг.

Ключові слова: викладач, економічні дисципліни, викладацька експертність, професійні вміння та якості, комунікація.

It has been noted in the article that teacher of economic disciplines has to develop himself constantly. Along with professional skills, he has to develop oratorical skills, communicative qualities, the ability to adjust to fluctuation quickly and even acting skills, which allow him to be competitive in the educational market.

Key words: teacher, economic disciplines, teaching expertness, professional skills and qualities, communication.

Нині перед системою вищої освіти України гостро постали питання різного спрямування (економічного, політичного, соціального, методологічного тощо). Завдяки відкритості й доступності інформації через інтернет, з одного боку, її легко знайти, та з іншого – інтернет наповнений неякісною, поверхневою інформацією. Тому роль викладача нині значно зміщується з накопичення великих обсягів академічних знань до вміння оперативно орієнтуватись в актуальних, важливих, професійних джерелах, оскільки в наш час інформація постійно множиться з неймовірною швидкістю та застаріває.

До того ж молодь постійно перебуває під впливом постів, статей, відео, якими наповнений інтернет, про те, що вища освіта (та й освіта взагалі) не потрібна для